

Толмачова Ірина Миколаївна
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

Бужинська Світлана Миколаївна
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В РОБОТІ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

Актуальність проблеми. У системі освіти України на всіх її рівнях перспективним та найбільш розповсюдженим вважається технологічний підхід. В. Андрущенко слушно зауважує: «... у відповідь на виклики інноваційного типу прогресу сучасна освіта (як за змістом, так і за основними технологіями) має стати інноваційною» [1, с. 11]. Однією з технологій, що набула особливого значення в освітньому процесі закладів вищої освіти України в ситуації пандемії COVID-19 та в умовах військового стану, є дистанційне навчання. Поступово в Україні складається предметно-наукове поле дистанційного навчання та розробляються вектори його імплементації на рівні нормативно-правового забезпечення та цілеспрямованого провадження в освітній процес закладів вищої освіти.

У Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (КЗ «ХГПА») протягом багатьох років здійснюється професійна підготовка здобувачів освітнього ступеня магістра за багатьма спеціальностями. За цей період адміністрацією та науково-педагогічними працівниками закладу здійснено пошуки, розробка та системна реалізація інструментів дистанційного навчання студентів в освітньому процесі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вченими здійснено низку наукових розвідок у зазначеному напрямку, зокрема встановлено, що вітчизняними науковцями проблематика дистанційного навчання розробляється дуже інтенсивно (В. Биков, М. Жалдак, В. Кухаренко, О. Овчарук, М. Шиненко, Н. Морзе) так само як і питання вищої освіти у контексті її модернізації (В. Андрущенко, І. Зязюн, К. Левківський, В. Луговий, С. Сисоєва, С. Ярема), проте деякі аспекти провадження дистанційного навчання у роботі зі здобувачами освітнього ступеня магістра залишаються недостатньо дослідженими [2,3].

Мета роботи: висвітлити психолого-педагогічні аспекти провадження дистанційного навчання в роботі зі здобувачами освітнього ступеня магістра.

Виклад основного матеріалу. На державному рівні організація дистанційної освіти регулюється Положенням про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України 25.04.2013 № 466. Зокрема, в даному документі представлено «Загальні положення», що містять визначення основних понять із даної проблематики [4]. Так, дистанційне навчання визначено як «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [4]. Відповідні механізми забезпечення дистанційного навчання в межах автономії представлено в нормативних документах кожного ЗВО, адже навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах, як: самостійна робота; навчальні заняття; практична підготовка (у ЗВО); контрольні заходи тощо.

До суб'єктів дистанційного навчання відносять осіб, які навчаються (учня, вихованця, студента, слухача), та осіб, які забезпечують навчальний процес за дистанційною формою навчання (педагогічних та науково-педагогічних працівників, методистів тощо). Так, у ХГПА дистанційне навчання здійснюється відповідно до нормативних документів: «Положення про дистанційне навчання», «Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті», у відповідності до яких викладачі у своїй роботі можуть застосовувати різні інтернет-технології (Zoom, Google Meet, Вайбер, Телеграм, поштова скринька, web-чат, web-дзвінок), які допомагають здобувачам освіти отримувати необхідні знання, в тому числі у випадку географічного бар'єру у зв'язку із необхідністю проживання в інших містах України. Саме тому в роботі зі здобувачами освітнього ступеня магістра проблематику дистанційного навчання розглядаємо з різних боків:

1. Здобувачі освіти набувають різноманітний досвід участі у дистанційному навчанні як особи, що навчаються, адже в умовах сьогодення всі форми навчальної роботи у КЗ «ХГПА» здійснюються в дистанційній формі в синхронному та асинхронному режимах.

2. Магістранти в ході вивчення освітнього компоненту «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти» докладно ознайомлюються з теоретико-методичними засадами забезпечення дистанційної освіти у сучасному ЗВО.

3. Дана робота доповнюється участю студентів у неформальній освіті, зокрема, майбутнім фахівцям запропоновано перелік навчальних курсів для удосконалення професійних знань, умінь та навичок із організації дистанційного навчання: онлайн-курс «#BLEND_IT: Опануємо змішане навчання» (студія онлайн-освіти «EdEra»); онлайн-курс «Цифрова безпека та комунікація в онлайні» (студія онлайн-освіти «ВУМ») тощо.

4. Здобувачі вищої освіти також отримують консультативну допомогу викладача в онлайн-режимі, використовуючи інтернет-технології.

Такий підхід дозволяє забезпечити набуття магістрантами різноманітного досвіду вивчення дистанційної освіти та участі в ній, що позитивно відображається на результативності освітнього процесу.

Одним із чинників забезпечення якості організації дистанційного навчання виступає і належна професійна підготовка викладача. В результаті аналізу джерел та за власними спостереженнями, до напрямів підвищення викладацької компетентності науково-педагогічних працівників у даному напрямку необхідно віднести: опанування та максимальне використання технічних можливостей різних онлайн-сервісів для організації онлайн-занять, веб-семінарів (вебінарів) та месенджерів для організації всіх форм навчання; забезпечення подальшої соціалізації здобувачів вищої освіти; організацію повноцінного освітнього діалогу в ході навчальних занять в дистанційній формі; забезпечення високої ефективності освітнього процесу в ході асинхронного режиму навчання; організація зворотнього зв'язку щодо ефективності певної форми навчання в онлайн-форматі; забезпечення альтернативних варіантів завдань через можливі збої в обладнанні через відключення електромереж внаслідок дії різних чинників тощо.

Щодо психологічної складової, окремо відзначимо, що викладачеві необхідно: здійснювати емоційну підтримку студентів, що опинилися у складних життєвих ситуаціях внаслідок різних причин, у тому числі, реалій сьогодення; сприяти розвитку стресостійкості особистості; організувати безпечне освітнє інтернет-середовище; за необхідності – ознайомити магістрантів із елементарними техніками надання першої психологічної допомоги та багато ін.

Таким чином, виходячи з вищезазначеного, можемо дійти *висновку*, що дистанційне навчання надає здобувачам вищої освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, провадження якого підвищує ефективність самостійної роботи здобувача та надає можливість для закріплення професійних навичок і самовдосконалення в напрямку цифровізації освітнього процесу, а викладачам дозволяє реалізовувати нові форми і методи навчання відповідно до реалій сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко В. Глобальні тренди розвитку освіти ХХІ століття. *Вища освіта України*. 2019. № 3. С. 5–14.

2. Артюхова О. Моніторинг якості вищої професійної освіти в українських університетах. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 7(61). С. 133–143.

3. Гладій І.О. Використання хмарних технологій в процесі поглибленого вивчення дисциплін економічного спрямування. *Матеріали міжвузівського вебінару* (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) /відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017.102 с.

4. Положення про дистанційне навчання:Наказ Міністерства освіти і науки України 25.04.2013 № 466 (редакція від 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>(дата звернення: 16.11.2022).